

11. Харів П.С. Інноваційна діяльність підприємства та економічна оцінка інноваційних процесів. – Тернопіль: Економічна думка, 2003. – 326 с.

Получено 10.04.2007

УДК 712.4

О.М.БУРАК

Харківська національна академія міського господарства

СТРАТЕГІЧНІ ТА ТАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ОЗЕЛЕНЕННЯ МІСТ

Обґрунтовується необхідність перспективного планування озеленення м.Харкова, розглядаються питання фінансового і технічного забезпечення складання Перспективного плану озеленення.

Система озеленення Харкова має невідповідні місту такого рівня склад та структуру. Зміни у віковій структурі насаджень дерев особливо у центральній частині міста мають критичний характер: середній вік дерев 50-70 років при оптимальному – 40 років. У близькій перспективі (через 10-15 років) дані факти призведуть до ефекту значного зменшення кількості дерев і погіршенню безпечності насаджень.

Особливості міського середовища впливають на хід життєвих процесів зелених насаджень. Дереву на відміну від неживих активів мають життєвий ресурс і час, коли вони мають найвищі якісні показники впливу на оточуюче середовище. На дерева у місті постійно впливають: екологічні умови, порушення технології посадки, незадовільний стан ґрунту, ушкодження механічного і біологічного видів, імовірнісні негативні фактори.

На сьогодні у м. Харкові для забезпечення оптимізації системи озеленення міста розроблена Програма реформування галузі ландшафтної організації міста. Ландшафтне впорядкування міста передбачається здійснити як систему трьохрівневих заходів: предметного (саме ландшафтна організація); планувально-керівного та виконавчого [7].

Вказаної програми недостатньо для реалізації тактичних задач та стратегічних цілей озеленення м. Харкова.

На нашу думку, слід поновити практику перспективного планування озеленення у формі складання “Перспективного плану озеленення м. Харкова на 2007-2017 рр.”.

Розкриття певних аспектів проблеми знаходимо у роботах В.П.Кучерявого [5] та ін.

Під оптимізацією слід розуміти створення такої комплексної зеленої зони, що забезпечуватиме високі показники якості життєдіяль-

ності людини у місті при виконанні більшості функцій.

Перспективне планування дозволяє максимально використовувати ресурси для цілей озеленення. Раціональна організація розміщення насаджень у генеральному плані, встановлення термінів вводу нових та виведення існуючих об'єктів озеленення, а також матеріально-технічне забезпечення виконання вказаних робіт спеціалізованими підприємствами забезпечить не імовірнісні результати розвитку міста, а очікувані. Впровадження перспективного планування підвищить рівень керованості системою міста. Крім того, ситуація з озелененням у останні роки не може бути вирішена декількома заходами, що вказані у Генеральному плані зараз. У сучасному Харкові існує майже стихійне проведення процесів озеленення та оздоровлення середовища зеленими насадженнями.

Перспективне планування – це обґрунтований підхід до рішення проблем ландшафтної організації м. Харкова в умовах сталого розвитку міста.

Основним завданням перспективного планування мають стати:

- першочергові заходи щодо реконструкції і відтворення об'єктів озеленення для запобігання процесу їх безповоротної втрати;
- визначення перспективного рівня озеленення території міста в цілому і у розрізі адміністративних районів на кінець розрахункового періоду з виділенням планувальних етапів, середньорічних темпів росту і міських насаджень за їх основними категоріями;
- встановлення обсягів нового зеленого будівництва, а також обсягів реконструкції і капітального ремонту існуючих зелених насаджень з сіткою капітальних витрат по періодах окремо і за весь період;
- встановлення обсягів озеленення потенційних територій – тих, що можуть бути вивільненими або раціональне використання прибудинкових територій та зелених коридорів вздовж доріг;
- визначення обсягів робіт з догляду за міськими зеленими насадженнями;
- виявлення і розширення джерел фінансування і виконання робіт з проектування і зеленого будівництва із зазначенням черговості введення в дію об'єктів озеленення;
- розробка системи озеленення міста з виділенням територій, які підлягають озелененню та визначення їх функціонального призначення;
- визначення характеру та рівня розвитку виробничої бази: вирощування посадкового матеріалу, забезпечення механізмами для виконання робіт;

- створення активного інноваційного поля у сфері озеленення міст шляхом використання для розробки попередніх пунктів обґрунтованих нововведень.

Специфіка діяльності у сфері озеленення спричиняє можливість збільшення терміну виконання перспективного плану до 10-15 років.

Перспективний план розвитку на певний розрахунковий період повинен включати [5]:

- характеристику стану зелених насаджень на початок перспективного планування території;
- аналіз озеленення селитебних зон, міської лісопаркової і паркової зон; районів розміщення промисловості;
- площу (територію) озеленення, яка підлягає озелененню і реконструкції упродовж перспективного періоду з урахуванням прийнятої номенклатури територій;
- розрахунок необхідних капітальних вкладень і джерел фінансування запропонованих заходів;
- розподіл обсягів і видів запланованих робіт з озеленення між основними виконавцями;
- план благоустрою територій, що озеленюються;
- план розвитку спеціалізованих споруд для вирощування необхідної (запланованої) кількості зелених насаджень;
- план заходів з охорони зелених насаджень і водойм;
- план розвитку міського квіткового господарства.

На підґрунті генерального плану та у відповідності до положень перспективного плану розвитку розробляється карта-схема озеленення міста, на яку наносять об'єкти озеленення, що існують та нові, що мають бути створені.

Головним підґрунтям проведення міських програм є бюджет, в якому мають знайти фінансове забезпечення заходи, які будуть передбачені у Перспективному плані озеленення.

У сучасних економічних реаліях відбувається понадмірна концентрація уваги на вирішенні поточних проблем, що завдає шкоди досягненню довгострокових цілей. Дані теоретичні тези знаходять своє відображення у розробці двох видів бюджету: поточного та бюджету розвитку [3].

На жаль, проблемам формування та виконання бюджету розвитку не приділяється необхідної уваги зі сторони органів законодавчої та виконавчої влади. На державному рівні у бюджеті розвитку не передбачено заходів з підвищення озеленення міст України, ці функції передані на місця.

Окремого закону стосовно бюджету розвитку не існує в Україні. Натомість, у Бюджетному кодексі у ст.71 [2] зафіксовані наступні дані відносно бюджетів розвитку місцевих бюджетів. Бюджет розвитку є складовою частиною спеціального фонду місцевих бюджетів.

Надходження до бюджету становлять: кошти від відчуження майна, що знаходиться у комунальній власності, у тому числі від продажу земельних ділянок несільськогосподарського призначення; надходження дивідендів, що нараховані на акції (долі, паї) господарських товариств, які є у власності відповідної територіальної громади; кошти від повернення позик; кошти, які передаються з іншої частини місцевого бюджету за рішенням відповідної ради; інші позики; субвенції з інших бюджетів на виконання інвестиційних проєктів. До витрат відносяться в основному капітальні вкладення.

На 2007 р. передбачено витрат загального фонду 1 млрд. 505 млн. 929,6 тис. грн.; спеціального фонду – 329 млн. 58,5 тис. грн., у тому числі бюджет розвитку – 181 млн. 381,3 тис. грн. [6]. Бюджет розвитку м.Харкова складає 9,9% від загальної суми бюджету.

На сьогодні вказані кошти вкладаються у розвиток метрополітену, доріг та інших об'єктів, серед яких відсутні об'єкти озеленення.

Подальший розвиток міста, запланований у Генеральному плані і підкріплений Перспективним планом озеленення, повинен мати надійне довгострокове джерело фінансування – Бюджет розвитку м.Харкова.

Отже, для економічного забезпечення втілення у життя перспективних заходів з озеленення є необхідність розробки бюджету розвитку.

До Перспективного плану складають пояснювальну записку, яка відображає основні положення показників і заходів, що плануються.

У пояснювальній записці до Перспективного плану має бути обґрунтований перелік об'єктів і характер їх розміщення на основі системи озеленення міста з урахуванням особливостей його клімату, географічного положення, профільного призначення, демографічного складу населення та перспектив розвитку.

Для забезпечення цілей Перспективного плану необхідно:

1) розробити додатково:

- єдині уніфіковані форми подання інформації про стан зелених насаджень, їх збору, аналізу та статистичної обробки;
- механізми систематичного та оперативного сповіщення заінтересованих сторін про стан зелених насаджень, заходи по їх захисту, хід виконання інших суміжних програм озеленення у адміністративних районах Харкова;

- бази даних інформації, що надходить;
- місцеві додаткові програми з питань озеленення міста та моніторингу зелених насаджень;
2) враховувати останні тенденції розвитку міського озеленення:
- при розробці проектів озеленення певних територій враховуються не тільки ДБН, але й оригінальні інноваційні дизайнерські рішення;
- оформлення окремих вулиць певними композиціями та стилем зелених насаджень для підвищення виразності і унікальності;
- вертикальне та фронтальне озеленення, озеленення фасадів будівель шляхом встановлення спеціальних конструкцій для встановлення рослин;
- контейнерне озеленення;
- інше.

Єдина стратегія життєдіяльності міста, що базується на пріоритеті екологічних реалій та економічної доцільності разом з розробкою стратегічних документів призведе до підкріплення сталого розвитку м. Харкова.

Також важливим є зазначення у Перспективному плані розвиток структури підприємств з озеленення міст. Даний розділ хоча й не носить першочергового значення в Генеральному плані, але є важливою складовою реалізації плану. Фінансово-господарське становище підприємств зеленого господарства незадовільне у м.Харкові понад 10 років.

Планування тактичних задач зеленого господарства, на нашу думку, має бути проведене у рамках перспективних цілей з детальною конкретизацією.

Передумовою розроблення Перспективного плану озеленення м.Харкова має стати комплексний аналіз стану об'єктів озеленення, а передувати розробленню – проведення інвентаризації зелених насаджень міста.

Законодавчо проведення інвентаризації здійснюється на підставі Інструкції з технічної інвентаризації зелених насаджень у містах та селищах міського типу України [1].

Зафіксовано, що інвентаризація зелених насаджень проводиться бюро технічної інвентаризації (БТІ) раз на п'ять років з квітня по жовтень. У Харкові БТІ не проводило детальну інвентаризацію всупереч закону протягом більш ніж 14 років.

Проведення інвентаризації зелених насаджень у Харкові дозволить:

- визначити загальну площу зайняту об'єктами зеленого госпо-

- дарства;
- визначити кількість дерев та чагарників за видами насаджень, породами, віком, діаметром на висоті 1,3 м стовбурів дерев та стану їхнього утримання;
- визначити вартість зелених насаджень, що є необхідним показником для складання Перспективного плану озеленення міста;
- внести зміни до технічних паспортів об'єктів;
- визначити зведені дані про зелені насадження Харкова.

Актуальна і точна інформація про стан зелених насаджень міста в розпорядженні відповідних органів управління відсутня. Останні серйозні інвентаризаційні процеси відбувалися у 1993 р.

У 2005 р. у лабораторії моніторингу та сертифікації лісів Українського науково-дослідницького інституту лісного господарства і агролісомеліорації ім. Г.М.Висоцького провели роботи по картографуванню й оцінці зелених насаджень в сквері Перемоги.

Дослідження проводилося в рамках чесько-українського проекту “Трансфер провідних методичних й технологічних знань в області інвентаризації і моніторингу лісних екосистем” на базі технології для збирання польових даних Field-Map.

Цей пілотний проект дозволив виявити, що спеціальні функції Field-Map дозволяють вимірювати висоти дерев, картографувати проєкції та вимірювати форму крон дерев, розраховувати площу поверхні й обсяг крони, вимірювати діаметри стовбурів дерев на будь-якій висоті й автоматично розраховувати обсяги стовбурів дерев, перевіряти достовірність зібраної інформації й контролювати повноту баз даних під час польових робіт; візуалізувати виміряні об'єкти в трьохвимірному графічному просторі; створювати цифрові моделі місцевості та ін.

Результатами робіт з інвентаризації й картографуванню скверу Перемоги є електронна карта території скверу й пов'язана з нею база даних, що вміщують інформацію про всі об'єкти на даній території.

В ГІС Field-Map автоматично розраховуються площі й периметри вимірних об'єктів, програмне забезпечення дозволяє проводити автоматизовану обробку даних інвентаризації. Отримана інформація може бути використана для технічної паспортизації й підготовки інвентаризаційного плану об'єктів зеленого господарства [6].

На хвилі підйому зацікавленості технологіями та програмами створення геопросторових даних для м.Харкова і у контексті теми, що досліджується, вищевказаний пілотний проект є вдалою спробою обґрунтувати доцільність заходів з картографування та створення геопросторових даних, що має бути впроваджене для системи озеленення

Харкова.

Отже, для будь-яких наступних кроків у розвитку міста і його зеленої складової необхідне всеохоплююче системне обстеження стану зелених насаджень для проектування Перспективного плану озеленення і обґрунтування його економічного забезпечення у Бюджеті розвитку міста.

1. Букша И.Ф., Русс Р., Мешкова Т.С., Пастарнак В.П., Черных М. Инвентаризация и картографирование зеленых насаждений с помощью полевой ГИС Field-Map // Ландшафт плюс. – 2006. – №1. – С.48-51.

2. Бюджетний кодекс // Відомості Верховної Ради. – 2001. – №37-38. – С. 189.

3. Друкер Питер Ф. Задачи менеджмента в XXI веке. – М.: Изд. дом "Вильямс", 2000. – 124 с.

4. Інструкції з технічної інвентаризації зелених насаджень у містах та селищах міського типу України. Затв. Державним комітетом будівництва, архітектури та житлової політики від 24.12.2001 №226, зареєстр. у Мінюсті України 25.02.2002р. №182/6470.

5. Кучерявий В.П. Озеленення населених місць. – Львів: Світ, 2005. – 183 с.

6. Медіапорт новини Харкова і регіону від 27.12.2006 р.

7. Програма реформування галузі ландшафтної організації м.Харкова.

Отримано 04.05.2007

УДК 658.012.32

В.Г.ЩЕРБАК, канд. екон. наук

Харківський національний економічний університет

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРАЦІ ВОДІВ ТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Пропонується модель управління якістю праці водіїв транспортного підприємства, яка відображає взаємозв'язки та взаємозалежності між найважливішими факторами системи за рахунок ефекту комплексності.

З розвитком ринкової економіки роль якості наданих послуг транспортними підприємствами і відповідно якості праці працівників посилюється. Слід зазначити, що в науковій літературі немає однозначного визначення сутності якості праці, оскільки представники різних галузей знань по-різному трактують зміст цього терміну. За деякими визначеннями, якість праці – це комплексне поняття, що характеризує ефективність усіх сторін діяльності підприємства: розробка стратегії, організація виробництва, маркетинг та ін., або це сукупність відносин, які пов'язані з організацією підприємствами свого бізнесу, з наданням послуг високого рівня якості і отриманням бажаного результату у вигляді прибутку (доходу) чи займання бажаної частки ринку.

Досягнення головної мети розвитку підприємства неможливо без взаємодії всіх відділів, органів управління фірмою. Таку взаємодію